

4. Писаренко В. М., Писаренко П. В., Писаренко В. В. Агроекологія: Навчальний посібник. – Полтава. – 2008. – С. 69.
5. Полтавська область: Географічний та історико-економічний нарис. / За ред. К.О. Маца. – Полтава: Полтавський літератор. – 1998. – С. 45; 304.
6. Природа. Екологія. Енциклопедія. – Х.:Фоліо. – 2008. – С. 96-100.

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ЛУЧНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНСЬКОМУ ПРИАЗОВ'І

Байдіков Є.А.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Лучні системи є важливим елементом рослинного покриву і завжди зазнавали значного антропогенного впливу. Тому у 2008-2010 рр. нами було проведено дослідження стану лучних систем в Українському Приазов'ї на прикладі річок Молочної, Юшанли та Ташенак. Вивчення проводилося на пробних ділянках, в межах яких розташовувались облікові (n = 82) розміром 1x1 кв. м. Опис рослинності проводився за стандартними геоботанічними методиками.

Найбільш поширеними чинниками які впливають на лучні системи є ті, що пов'язані з сільськогосподарською діяльністю людини (випасання худоби, розорювання та пожежі). Висока концентрація свійських тварин та виїдання ними певних рослин, які найбільш відповідають їхнім смаковим уподобанням, призводить до збіднення природних фітоценозів та домінування у їх складі переважно рудеральних рослин. Серед останніх у місцях наших досліджень найпоширенішими виявились нетреба звичайна (*Xanthium strumarium L.*) та амброзія полинолиста (*Ambrosia artemisiifolia L.*). Але на ділянках з помірним випасом, у рослинному покриві домінують тонконіг лучний (*Poa pratensis L.*), підмаренник м'який (*Galium mollugo L.*) та люцерна посівна (*Medicago sativa L.*), в той час як амброзія та нетреба представлені лише одиничними екземплярами. Випасання худоби також впливає на дернину та ґрунт, які в цьому випадку ущільнюються, що сприяє зростання випаровування вологи та висиханню більш глибоких шарів ґрунту.

Вогонь у трав'яних ценозах впливає на ґрунт та рослини нетривалий час. Його інтенсивність залежить від кількості сухої підстилки. Однак на згарищах відновлення травостою відбувається швидше, ніж на луках, вкритих відмерлими рештками рослин [1].

Але в будь-якому випадку пожежа змінює конкурентні відносини на користь злаків, тому що вони більш стійкі до вогню, а ніж різнотрав'я [3].

Оранка найбільш сильно впливає на рослинний покрив, внаслідок чого відбувається практично повне знищення фітоценозу.

Нами були проведені дослідження початкових стадій сукцесії на розораній ділянці заплави р. Юшанли у 2008-2010 рр. Виявилось, що на перших етапах сукцесії розорану ділянку швидко захоплюють однорічні рудерали (*Xanthium strumarium L.*, *Ambrosia artemisiifolia L.*), які домінують у рослинному покриві, формуючи рослинний покрив. Невеликий відсоток ділянок займають подорожник великий (*Plantago major L.*), морквіник альпійський (*Silvaum alpestre L.*) та, подекуди, спориш звичайний (*Polygonum aviculare L.*), але суттєвої ролі вони не відіграють, лише впливають на показники наземної фітомаси.

Це пояснюється тим, що однорічники дають більшу кількість сходів і розвиваються швидше, в той час як клімаксні, більш стійкі до конкуренції види, розвиваються повільніше, через що пізніше з'являються у рослинному покриві [2].

Але, не зважаючи на це, слід зазначити, що важливою проблемою скрізь у Приазов'ї є скорочення видового різноманіття навіть у клімаксних співтовариствах внаслідок майже повного зникнення видів «засновників» серед них.

Література

1. Береговий П.М. Геоботаніка / П.М. Береговий. – К.: Рад. школа, 1966 г.– 174 с.
2. Василевич В.И. Очерки теоретической фитоценологии / В.И. Василевич.– Л.: Наука, 1983 г. –248 с.
3. Работнов Т.А. Фитоценология / Т.А. Работнов. –М.: Изд-во Моск. ун-та, 1983.–2-е изд.– 296 с.

ГРИБИ ЯК ПОКАЗНИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ШТУЧНИХ ЕКОСИСТЕМ

*Беєседіна І. С., Волжан А. А.
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Штучні насадження формуються людиною і характеризуються бідним видовим складом та постійною залежністю від її діяльності. Для встановлення у штучних насадженнях кругообігу речовин обов'язковим є наявність у них усіх компонентів екосистеми. Тому поява грибів, як типових представників редуцентів у природних ценозах, свідчить про процес функціонування штучних насаджень як повноцінної екосистеми.

Матеріалами для підготовки статті стали результати досліджень видового складу грибів-макроміцетів штучних насаджень м. Карлівка (парку «Дуби черешчаті») та м. Полтава (ботанічного саду ПНПУ імені В. Г. Короленка та приватної садиби за адресою вул. Моргуна, 14) проведених нами за період літо 2007 – осінь 2010 року.

Метою роботи було з'ясування місця грибів у створенні стабільної екосистеми в штучних насадженнях.

Дані дослідження проводилися на відокремлених територіях. Так, штучно створений парк «Дуби черешчаті» має статус пам'ятки природи місцевого значення. На його території зростають різноманітні листяні породи: *Populus*, *Acer*, *Betula*, *Aesculus*, *Tilia* (вік понад 30 років). Найціннішими деревами парку є 73 одиниці дуба звичайного (віком понад 100 років). На території парку нами виявлено 28 видів грибів-макроміцетів, які належать до 17 родів 8 родин і 3 порядків класу *Basidiomycetes*. З них 78% (22 види) грибів є сапрофітами, що беруть участь у розкладі рослинних решток і в утворенні гумусного шару. З них функцію ксилотрофів, які приймають участь у розкладі пеньків та спіялих частин дерев, виконують 16 видів (57% від загальної кількості грибів-макроміцетів знайдених на території парку). Це гриби переважно з родів: *Mycena* (Fr.) F. R. Gray, *Pholiota* (Fr.) Kumm. та *Ganoderma* Karst. Em Pat. Роль гумусових та підстилкових сапрофітів, які здійснюють деструкцію опаду та сприяють утворенню гумусу виконують 6 видів грибів (21%), які представлені родами *Agaricus* Fr. Emend. Karst., *Coprinus* (Fr.) S. F.Gray incl та *Marasmius* (Rea)